

Tampereen kaupunki
PL 487
33101 Tampere

ASIA

SOSIAALIHUOLLON VALVONTA

Asian vireille tulo

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoon on saapunut Tampereen kaupungin Itäisen, Eteläisen ja Läntisen lapsiperheiden sosiaaliasemien työntekijöiden laatimat omavalvontailmoitukset. Ilmoitukset ovat saapuneet syyskuun 2020 ja maaliskuun 2021 välisenä aikana. Ilmoituksissa kuvataan sekä lapsiperheiden sosiaalityön että lastensuojelun avohuollon palveluprosessien osalta epäkohtia. Epäkohdat liittyvät muun muassa sosiaalityöntekijöiden riittämättömään määrään, palvelutarpeenarviointien ja muiden asiakasaikojen venymisestä pitkälle, arviointiprosessien venymisestä yli määräaikojen ja työajan riittämättömyydestä aikuissosiaalityöhön. Lisäksi aluehallintovirastoon on tullut yksittäisiä työntekijöiden kysymyksiä puhelimitse ja sähköpostitse liittyen esimerkiksi aikuissosiaalityön kirjauskäytäntöihin. Näihin yksittäisiin kysymyksiin aluehallintovirasto on antanut ohjausta ja neuvontaa sekä puhelimitse että sähköpostitse.

Aluehallintovirasto järjesti Tampereen kaupungin kanssa tapaamisen 10.6.2021, jossa käytiin keskustelua kokonais kuvan luomiseksi, kuinka Tampereen kaupunki on organisoinut lasten ja perheiden sosiaalipalvelut.

Aluehallintovirasto aloitti asian käsittelyn valvonta-asiana ja pysyi Tampereen kaupungilta selvitystä asiassa 29.9.2021 ja selvitystä ja selitystä 8.12.2021.

Selvitykset

Tampereen kaupungin selvitys asiassa on saapunut 29.10.2021 ja selvitys ja selitys 7.1.2022.

Lisäksi Tampereen kaupunki on toimittanut 3.1.2022 aluehallintovirastoon kolme työntekijöiden tekemää omavalvonta-ilmoitusta ja palvelujohtajan omavalvontailmoituksiin antamat vastaukset. Omavalvontailmoitukset liittyvät Eteläisen alueen perhetyön jonotilanteeseen, Itäisen alueen lapsiperheiden sosiaaliaseman työntekijätilanteeseen ja Eteläisen lapsiperheiden sosiaaliaseman lastensuojelun työntekijätilanteeseen.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU JA PERUSTELUT

Ratkaisu

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto antaa Tampereen kaupungille huomautuksen lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun avohuollon palvelujen järjestämiseksi lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Valvonta-asian käsittely aluehallintovirastossa päättyy.

Perustelut

Sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan kunnallisina sosiaalipalveluina on järjestettävä palvelut, joista säädetään erikseen lastensuojelulaissa. Lastensuojelulain (417/2007) 11 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että ehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laadultaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua on järjestettävä tarvittavassa laajuudessa niinä vuorokauden aikoina, joina sitä tarvitaan. Lastensuojelun on oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen.

Lastensuojelulain 26 §:n mukaisesti lastensuojeluasia tulee vireille hakemuksesta tai kun sosiaalityöntekijä tai muu lastensuojelun työntekijä on saanut muutoin tietää mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta. Lastensuojeluasian vireille tulon jälkeen sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän on arvioitava välittömästi lapsen mahdollinen kiireellinen lastensuojelun tarve. Lisäksi on tehtävä sosiaalihuoltolain 36 §:n mukainen palvelutarpeen arviointi, jollei arvioinnin tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä selvitetään lastensuojelun tarve, ellei asia ole selvästi luonteeltaan sellainen, ettei lastensuojelun tukitoimia tarvita. Arvion lastensuojelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimien tarpeesta tekee sosiaalityöntekijä. Palvelutarpeen arvioinnin tekemisessä on noudatettava, mitä sosiaalihuoltolain 36 §:ssä säädetään.

Sosiaalihuoltolain 49 a §:n mukaan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä varten kunnan käytettävissä tulee olla riittävästi sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä muuta asiakastyöhön osallistuvaa henkilöstöä. Jokaisen kunnan käytettävissä tulee olla asiakastyöhön osallistuvan virkasuhteisen sosiaalityöntekijän palveluja ja kunnan tulee huolehtia siitä, että lastensuojelussa on riittävä määrä lastensuojelutyötä tekeviä sosiaalityöntekijöitä, jotta jokaisen lapsen oikeus asioistaan vastaavaan työntekijään toteutuu. Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on lastensuojelulain 13 b §:n mukaisesti nimettävä hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä (lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä), jonka tulee olla sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (817/2015) tarkoitettu sosiaalihuollon ammattihenkilö. Yhdellä lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä saa olla enintään 35 lasta asiakkaanaan 1.1.2022 alkaen ja 1.1.2024 lähtien lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä saa olla enintään 30 lasta asiakkaanaan.

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä vastaa yleisesti siitä, että lastensuojelun asiakkaana oleva lapsi saa tarvitsemansa tuen ja palvelut. Lastensuojelulaissa on korostettu lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän roolia ja tehtäviä erityisesti lastensuojelun tarvetta koskevassa selvittämismenettelyssä, lasta koskevien asioiden ja päätösten valmistelussa, lapsen edun valvontaan liittyvien asioiden hoidossa sekä sijaishuollon valvonnassa. Lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on velvollisuus valvoa lapsen edun toteutumista ja huolehtia lapsen mielipiteen ja kuulemisen toteuttamisesta. Erityisen tärkeää lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävissä on asiakassuunnitelman laatiminen. Lastensuojelulaissa on säädetty lisäksi nimenomaisesti lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle velvollisuus tietyissä asioissa tehdä lasta koskevia päätöksiä tai osallistua päätöksentekomenettelyyn. Hänellä on myös velvollisuus avustaa lasta lapsen puhevallan käytössä.

Lastensuojelulain 29 §:n mukaan lastensuojelua toteutettaessa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän tulee tavata lapsi asiakassuunnitelmaan tarkemmin kirjattavalla tavalla riittävän usein henkilökohtaisesti. Lastensuojelulain 30 §:n mukaan lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on tehtävä asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelma on laadittava ja tarkistettava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen ja huoltajan sekä tarvittaessa lapsen muun laillisen edustajan, vanhemman, muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan tai lapselle läheisen henkilön ja lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa. Asiakassuunnitelmaan kirjataan ne olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, lapsen ja hänen perheensä tuen tarve, palvelut ja muut tukitoimet, joilla tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan, sekä arvioitu aika, jonka kuluessa tavoitteet pyritään toteuttamaan. Asiakassuunnitelmaan on kirjattava myös asianomaisten eriävät

näkemykset tuen tarpeesta ja palvelujen sekä muiden tukitoimien järjestämisestä. Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Lapsiperheiden sosiaalityö

Tampereen kaupungin selvityksessä 29.10.2022 todetaan, että lapsiperheiden sosiaalityössä työskennellään sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukaisissa tehtävissä. Lapsiperheiden sosiaalityössä otetaan käsittelyyn alaikäistä lasta koskevat vireille tulleet sosiaalihuoltolain mukaiset yhteydenotot ja lastensuojeluilmoitukset, joiden perusteella asiakkaalle tehdään palvelutarpeen arviointi ja tarvittaessa lastensuojelutarpeen selvitys. Edelleen selvityksessä todetaan, että lapsen tai nuoren asia voi tulla vireille sosiaali- ja kriisipäivystyksen, lastensuojelun virka aikaisen päivystyksen tai alueasemalle tulevan yhteydenoton, hakemuksen tai ilmoituksen kautta. Lapsiperheiden sosiaalityössä asiakkaan palvelutarve selvitetään ja tehdään arvio siitä, onko tarvetta sosiaalihuoltolain tai lastensuojelulain mukaisille palveluille. Mikäli näiden palveluiden tarvetta ei ole, asiakas voidaan tarvittaessa ohjata myös muiden peruspalveluiden piiriin. Sosiaalihuoltolain mukaiseen asiakkuuteen otetaan selvityksen mukaan ne asiakkaat, joilla on kyseisen lain mukaisten palveluiden tarvetta ja nimetään oma työntekijä lapsiperheiden sosiaalityön työntekijästä.

Tampereen kaupungin 29.10.2021 saapuneen selvityksen mukaan lapsiperheiden sosiaalityö organisoituu kolmelle alueelliselle sosiaaliasemalle: Eteläinen, Itäinen ja Läntinen alue. Kullakin alueella on oma palvelutarpeen arvioinnin tiimi, jossa käsitellään vireille tulot ja palvelutarpeen arvioinnit sisältäen lastensuojelutarpeen selvitykset. Selvityksessä todetaan, että alueellisista palvelutiimeistä ollaan rakentamassa yksi koko kaupunkia palveleva tiimi 1.1.2022 alkaen. Tampereen kaupungin selvityksessä todetaan, että lapsiperheiden sosiaalityön palvelutarpeen arviointitiimeissä on kussakin johtava sosiaalityöntekijä, sosiaalityöntekijöitä, sosiaaliohjaajia, palveluohjaajia ja palveluneuvoja. Selvityksessä todetaan lapsiperheiden sosiaalityön palvelutiimissä työskentelevän johtavan sosiaalityöntekijän ja sosiaalityöntekijöitä sekä sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa olevien lasten ja nuorten kanssa sekä tukihenkilö ja tukiperhe sosiaalityöntekijöitä.

Tampereen kaupungin selvityksessä 29.10.2021 todetaan, että sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa tai palvelutarpeen arviointiprosessissa olevalla lapsella on aina nimettyä hänen asiastaan vastaava työntekijä. Palvelutarpeen arviointivaiheessa prosessista vastaa sosiaalityöntekijä, mikäli kyseessä on erityisen tuen tarpeen lapsi tai tehdään lastensuojelutarpeen selvitystä. Selvityksen mukaan sosiaalihuollon asiakkuudessa olevalle lapselle nimetään omatyöntekijä, joka on pääsääntöisesti sosiaalityöntekijä. Edelleen selvityksessä todetaan, että kaikissa tapauksissa työntekijän nimeämisestä vastaa

tiimin lähiesimiehenä toimiva johtava sosiaalityöntekijä, jolla on viime kädessä vastuu asiakkaan prosessin asianmukaisesta käsittelystä. Johtava sosiaalityöntekijä huolehtii siitä, että asiakasasia on hoidossa myös siinä tapauksessa, että henkilöstössä on työntekijöiden poissaoloista tai muusta vastaavasta syystä johtuvaa vajetta.

Tampereen kaupungin selvityksessä 29.10.2021 kuvataan lapsiperheiden sosiaalityön palveluprosessin kehittämistyötä, jota todetaan toteutettavan monella tapaa ja eri tasoilla. Kokonaisvaltainen tiimirakenne- ja toimintamallin muutos aloitettiin syksyllä 2020, jolloin työntekijöiltä tuli toive rakenteiden muuttamisesta siten, että työtehtävät jakautuisivat selkeämmin ja rakenteellisemmin palvelutarpeen arviointiin ja asiakkuusprosessien hoitamiseen. Selvityksen mukaan tiimimalliuudistuksen lisäksi on käynnissä valtionavustushanke PirSote, jossa kehitetään palvelutarpeen arviointiprosessia. Hanke jatkuu osana Tulevaisuuden sote -keskushanketta vuonna 2022. Edelleen selvityksessä todetaan sosiaalityön kehittämistä tehtävän sekä tiimittä palvelukohtaisesti. Kaikkia yhdistävänä foorumina toimii Sosiaalityön kehittämisen työryhmä, joka on avoin kaikille sosiaalityöntekijöille ja heidän esihenkilöilleen. Selvityksessä todetaan vuosina 2020–2021 keskeisiä kehittämisteemoja olleen osaamisen kehittäminen me, mentoroinnin kehittäminen, avustavan henkilöstön rooli, työhyvinvointi ja työturvallisuus.

Tampereen kaupungin selvityksessä 29.10.2021 on kuvattu lapsiperheiden sosiaalityön palvelupäällikön, sosiaalityöntekijän, sosiaaliohjaajan, palveluohjaajan ja palveluneuvojan tehtävänkuvat. Selvityksestä ilmenee vakanssien määrät tiimeittäin ja tehtävänimikkeittäin. Selvityksen mukaan lapsiperheiden sosiaalityössä on yhteensä 30 sosiaalityöntekijän vakanssia, joista 18:ssa on vakituinen sosiaalityöntekijä, osa-aikaisia sijaisia on seitsemän ja viisi vakanssia on tyhjänä (tilanne 12.10.2021). Selvityksen mukaan asiakasmäärä palvelutarpeen arviointitiimissä on 27 asiakasta / täytetty sosiaalityöntekijän vakanssi ja palvelutiimissä 76 asiakasta / täytetty vakanssi. Mikäli kaikissa vakansseissa olisi työntekijä asiakasmäärät olisivat arviointitiimissä 23 asiakasta ja palvelutiimissä 66 asiakasta.

Tampereen kaupungin selvityksen 7.1.2022 mukaan lapsiperheiden sosiaalityössä on yhteensä 32 vakanssia, joissa 16:ssa on vakituinen sosiaalityöntekijä, 11 osa-aikainen sijainen ja kuusi vakanssia on tyhjää. Selvityksen mukaan 17.12.2021 on palvelutarpeen arviointi -tiimissä ollut 39 selvitystä auki / täytetty sosiaalityöntekijän vakanssi ja mikäli kaikki vakanssit olisivat täytettynä olisi selvityksiä 31 / sosiaalityöntekijän vakanssi. Selvityksen mukaan Eteläisen alueen tiimissä selvityksiä on auki 36 / täytetty sosiaalityöntekijän vakanssi (29 vakanssien ollessa täynnä), Läntisen alueen tiimissä selvityksiä on auki 53 / täytetty sosiaalityöntekijän vakanssi (34 vakanssien ollessa täynnä) ja Itäisen alueen tiimissä selvityksiä on auki 43 / täytetty sosiaalityöntekijän vakanssi (29 vakanssien ollessa täynnä).

Selvityksessä todetaan palvelutiimissä olevan 73 asiakasta sosiaalityöntekijää kohden ja mikäli kaikki vakanssit olisivat täynnä olisi asiakasmäärä 63. Selvityksessä todetaan vuoden 2022 alussa tulevan kolme uutta sosiaalityöntekijän vakanssia, joiden osalta rekrytointi on parhaillaan kesken. Rekrytointien onnistuttua asiakasmäärä on 58 asiakasta sosiaalityöntekijää kohden.

Tampereen kaupungin antamien selvitysten mukaan palvelutarpeen arviointi -tiimien asiakasmäärät ovat lisääntyneet selvitysten 29.10.2021 ja 7.1.2022 välissä, mutta palvelutiimin asiakasmäärä sosiaalityöntekijöittäin on vähentynyt.

Tampereen kaupungin selvityksen 7.1.2022 mukaan Läntisellä lapsiperheiden sosiaaliasemalla on asiakaskirjauksia ja yhteenvetoja tekemättä poissaolojen vuoksi. Kirjausten osalta on tehty suunnitelma, jonka mukaan kirjaukset olisivat tehtynä 12.1.2022 mennessä. Edelleen selvityksen mukaan Itäisellä lapsiperheiden sosiaaliasemalla kirjaukset ovat pääasiassa ajan tasalla, muutamien yhteenvetojen ollessa tekemättä. Kirjausten tekemiseksi on varattu aikaa kalenterista. Selvityksessä todetaan Eteläisellä lapsiperheiden sosiaaliasemalla neuvottelujen kirjausten olevan hyvällä mallilla, mutta yhteenvetoja olevan tekemättä noin 40. Kirjausten tekemiseksi on tehty suunnitelma loppu- ja alkuvuoteen. Palvelutarpeen arviointitiimissä on keskitytty pääosin yhteenvetojen kirjaamiseen ja kiireellisten asiakasasioiden hoitamiseen siirtopäivinä ohjaajien ja palveluohjaajien vastatessa pääosin kantasiirrosta. Lisäksi kahdella sosiaalityöntekijällä on ollut ylityömääräys 1-2 viikkoa.

Lastensuojelun avohuolto

Tampereen kaupungin selvityksessä 29.10.2021 todetaan lapsen siirtyvän lastensuojelun avohuollon asiakkuuteen, mikäli hänellä on lastensuojelun palveluiden tarvetta ja sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut eivät ole riittäviä tai mahdollisia. Selvityksessä todetaan asiakkuussiirtoja perhepalveluista lastensuojelun avohuoltoon ja avohuollosta sijaishuoltoon tehtävän laadittujen asiakkuuksien siirto-ohjeiden mukaisesti. Tampereen kaupungin selvityksessä todetaan lastensuojelun avohuollon organisoituvan alueellisesti Etelän, Idän ja Lännen lastensuojeluun, jossa kussakin on kaksi tiimiä, joilla on omat esihenkilöt. Selvityksessä kuvataan lastensuojelun sosiaalityön palvelupäällikön, johtavan sosiaalityöntekijän ja sosiaalityöntekijän tehtäväkuvat. Selvityksessä todetaan koko sosiaaliaseman henkilöstölle kuuluvan tiettyjä muita esimiehen määräämiä tehtäviä, kuten kehittämis- ja verkostotyötä sekä hallinnollisiin prosesseihin liittyvää toimistotyötä. Selvityksen mukaan näitä tehtäviä tekevät myös palveluneuvojat sekä avohuollon sosiaalityön yksiköihin määräaikaisesti

palkatut ohjaajat. Avustavan henkilöstön lisäresurssin mahdollistamisesta jatkossa on myös keskusteltu.

Tampereen kaupungin selvityksen 29.10.2021 mukaan lastensuojelun avohuollossa on selvityksen antohetkellä 37 sosiaalityöntekijän vakanssia. Vakansseista 16,8 on vakituinen viranhaltija (45,41%), 14,2 sijainen (38,8%) ja kuusi vakanssia on tyhjänä. Asiakasmäärät kuudessa eri tiimissä vaihtelevat 39 asiakkaasta 68 asiakkaaseen / täytetty sosiaalityöntekijän vakanssi. Selvityksessä todetaan, että kaikille asiakkuudessa oleville lapsille on nimetty hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä ja että tiimin lähiesimies vastaa siitä, että vastuuhenkilö on nimetty ja on tosiasiallisesti vastaamassa lapsen asiakasprosessista.

Tampereen kaupungin selvityksessä 7.1.2022 todetaan, että lastensuojelun avohuollossa on 37 sosiaalityöntekijän vakanssia ja 1.1.2022 alkaen 41 vakanssia. Selvityksen mukaan Itäisen lapsiperheiden sosiaaliasema tiimin 1 asiakasmäärä on 36 asiakasta / sosiaalityöntekijä ja 1.1.2022 alkaen 32 asiakasta / vakanssi. Tiimin 2 asiakasmäärä on 38 asiakasta / sosiaalityöntekijä ja 28 asiakasta / vakanssi. Läntisen lapsiperheiden sosiaaliaseman tiimin 1 asiakasmäärä on 35 asiakasta / sosiaalityöntekijä asiakkaiden ollessa johtavalla sosiaalityöntekijällä. Tiimin 2 asiakasmäärä on 39 asiakasta / sosiaalityöntekijä ja joulukuun 2021 lopussa 31 asiakasta / sosiaalityöntekijä. Eteläisen lapsiperheiden tiimin 1 asiakasmäärä on 46 asiakasta / sosiaalityöntekijä työntekijäkohtaisen asiakasmäärän vaihteluvälin ollessa 40-49 asiakasta 1.1.2022 alkaen 35 asiakasta / vakanssi. Tiimin 2 asiakasmäärä on 38 asiakasta / vakanssi ja 1.1.2022 alkaen 33 asiakasta / vakanssi ja 39 asiakasta / sosiaalityöntekijä työntekijäkohtaisen vaihteluvälin ollessa 30-45 asiakasta. Tampereen kaupungin selvityksen mukaan 1.1.2022 alkaen asiakasmäärät vaihtelevat 26 asiakkaasta 35 asiakkaaseen / sosiaalityöntekijän vakanssi. Selvityksen antohetkellä tiimien keskimääräiset asiakasmäärät vaihtelivat 37 asiakkaasta 46 asiakkaaseen / työssä oleva sosiaalityöntekijä, mutta yksittäisellä työntekijällä yhdessä tiimissä oli jopa 49 asiakasta.

Tampereen kaupungin antamien selvitysten mukaan lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijäkohtaiset asiakasmäärät ovat vähentyneet selvitysten 29.10.2021 ja 7.1.2022 välissä, mutta työntekijäkohtainen asiakasmäärä vaihtelee edelleen tiimeittäin ja työntekijöittäin 37 asiakkaasta 46 asiakkaaseen. Mikäli kaikissa vakansseissa on työntekijä 1.1.2022 alkaen, asiakasmäärät vaihtelevat 26 asiakkaasta 35 asiakkaaseen / sosiaalityöntekijän vakanssi selvityksen antohetken tietojen mukaisesti.

Eteläisen lapsiperheiden sosiaaliaseman lastensuojelun työntekijöiden 17.11.2021 tekemään omavalvontailmoitukseen antamassa vastauksessaan 15.12.2021 palvelujohtaja nostaa asiakasmäärään

liittyen esiin, ettei varsinainen ongelma ole vakanssien määrä, vaan rekrytointivaikeudet ja työntekijöiden vaihtuvuus. Palvelujohtajan vastauksen mukaan rekrytointiin pyritään vaikuttamaan muun muassa rekrytointilisän keinoin. Vastauksessa kuitenkin todetaan tämän olevan laajemman koulutus- ja palkkapolitiittisen kysymyksen, joka ei ole ratkaistavissa millään yksittäisellä toimenpiteellä. Edelleen palvelujohtaja toteaa vastauksessaan, että sosiaalityöntekijöiden rekrytointivaikeuksien vuoksi kaikilla lastensuojelun sosiaaliasemilla on ollut ylimääräisenä resurssina käytössään ohjaajan vakanssi, johon on voitu palkata sosionomitaustainen henkilö tai esimerkiksi ei vielä sijaiskelpoinen sosiaalityöntekijä huhtikuusta 2021 alkaen avustamaan sosiaalityössä. Vastauksessa todetaan, että nämä ylimääräiset vakanssit ovat käytössä vielä huhtikuun 2022 loppuun asti. Vastauksessa myös todetaan, että pitkiksi muodostuvat, mutta lyhyissä jaksoissa myönnettävät sairauspoissaolot ovat rekrytointin kannalta hankalia.

Itäisen lapsiperheiden sosiaaliaseman lastensuojelun työntekijöiden 26.11.2021 tekemään omavalvontailmoitukseen antamassa vastauksessaan 15.12.2021 palvelujohtaja toteaa tilanteen olevan vaikean ja kuormittuneen ja tilanteesta käydyn tiimeissä syksyn 2021 aikana keskusteluja johtavien sosiaalityöntekijöiden ja tiimissä työntekijöiden kanssa. Vastauksessa todetaan palvelupäällikön tuoneen johtoryhmässä esiin kuormittunutta asiakastilannetta sekä tiedottaneen Tampereen kaupungin ylintä johtoa tilanteesta. Vastauksessa todetaan koko syksyn olleen sijaisuuksia auki ja sähköpostilla tullessiin yhteydenottoihin vastatun heti ja haastatellun työntekijöitä. Sijaisten saamiseksi on myös pidetty sosiaaliaseman avoimia ovia työntekijöiden ja johtavien sosiaalityöntekijöiden toimesta ja kerrottu työstä sosiaalityön opiskelijoille. Vuonna 2021 rekrytointissa on hyödynnetty sosiaalista mediaa ja jobilla.fi -rekrytointia. Edelleen palvelujohtajan vastauksessa todetaan, että joulukuussa 2021 alkaa rekrytointikampanja ja erona aikaisempiin rekrytointeihin todetaan olevan kokeiluun otettava rekrytointitilanteeseen liittyvä palkanlisä. Rekrytointilisän käyttöönotosta sekä uuden hakuilmoituksen ja positiivisen työnantajakuvan saamiseksi on syksyn 2021 aikana käyty useita keskusteluita ja suunnittelupalavereita esimiesten ja työntekijöiden kanssa.

Tampereen kaupungin selvityksessä 29.10.2021 todetaan lastensuojelun avohuollon asiakkuudessa olevia lapsia tavattavan asiakassuunnitelman mukaisesti ja asiakkaan tarpeen mukaan muulloinkin. Tampereen kaupungin selvityksessä todetaan, että kirjausten ajantasaisuuteen on kiinnitetty paljon huomiota ja lähiesimiehiä on ohjeistettu seuraamaan kirjausten ajantasaisuuden toteutumista. Selvityksessä todetaan työntekijöille organisoidun työaikaa siten, että keskeneräisille kirjauksille on vapautettu työpäiviä ja että loppuvuoden 2021 aikana kaikilla alueen työntekijöillä on

kalenterissa kuusi työpäivää varattuna kirjausten tekemiselle sekä uuteen asiakastietojärjestelmään tehtävien asiakkuussiirtojen toteuttamiselle. Selvityksessä todetaan lapsiperheiden sosiaalityössä kehitetyn myös osallistavaa kirjaamista, jota pyritään levittämään laajempaan käyttöön. Selvityksessä todetaan avohuollon sosiaalityössä myös pilotoidun puheentunnistukseen perustuvaa kirjaamista, joka on koettu hyväksi ja kirjaamista nopeuttavaksi työtavaksi. Selvityksen mukaan kaikilla asiakkailla ei ole ajantasaista asiakassuunnitelmaa kirjattuna. Ajantasaisten asiakassuunnitelmien määrässä on vaihtelua yksiköiden ja tiimien välillä. Selvityksessä todetaan, että syyskuun 2021 tiedon mukaan vaihteluväli tehdyissä/päivitettyissä asiakassuunnitelmissa eri tiimeissä oli 15-72 % ja koko lastensuojelun osalta tehtyjen/päivitettyjen asiakassuunnitelmien osuus oli 50,5%.

Tampereen kaupungin selvityksessä 7.1.2022 todetaan loppuvuoden 2021 aikana kaikilla alueasemien työntekijöillä olevan kalenterissa kuusi työpäivää kirjauksien tekemiselle sekä uuteen asiakastietojärjestelmään siirtymisen myötä tehtävien asiakkuussiirtojen toteuttamiselle. Selvityksessä kuvataan lastensuojelun avohuollon kirjausten ja asiakassuunnitelmien toteutumista tiimikohtaisesti. Kirjausten osalta selvityksessä todetaan, että kirjaukset ovat tiimeissä joko ajantasalla, saadaan kohtuullisesti ajantasalle vuoden loppuun mennessä tai saadaan ajantasalle 12.1.2022 mennessä, jolloin vanha asiakastietojärjestelmä jää selailukäyttöön. Asiakassuunnitelmien osalta tiimien kesken on vaihtelua ja myös tiimin sisällä vaihteluväli niiden osalta on suuri. Asiakassuunnitelmia on tehty yhdessä tiimissä lähes 100% ja yhdessä vaihteluväli niiden osalta on 10-90% ja useammassa tiimissä suunnitelmia on tehty yli 50%. Selvityksessä todetaan Kantasiirrot saadun pääasiassa tehdyksi ja siirroissa auttaneen tehostetun perhetyön työntekijät sekä tehtävään on lisäksi yhteen tiimiin palkattu kaksi sijaista.

Tampereen kaupungin selvityksessä 29.10.2021 todetaan, että Tampereella systeemisen mallin mukaiseen työskentelyyn on koulutettu kaikkien lastensuojelun sosiaaliesemien sosiaalityöntekijät sekä näiden yksiköiden yhteydessä toimivan tehostetun perhetyön tiimit vuosina 2018 ja 2019. Uusille työntekijöille tarjotaan malliin liittyvä koulutus kaupungin omien kouluttajien toimesta 1-2 kertaa vuodessa. Selvityksessä todetaan, että työntekijän näkökulmasta systeeminen tiimi pyrkii luomaan keskustelukanavan, jossa asioiden käsittely ei kaadu yksin työntekijän harteille, vaan tiimissä hänellä on tukena puheenjohtaja ja perheterapeutti sekä muu verkosto, jolloin työntekijä ei joudu olemaan yksin vastuussa koko asiakasprosessista. Tavoitteena on yhteisen toimintasuunnitelman luominen, joka ei henkilöidy työntekijään. Selvityksessä todetaan, että tämä toimintamalli ei poista lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän roolia vastuullisena päättäjänä. Selvityksessä todetaan lastensuojelun kehittämistä tehtävän tiimi- ja palvelukohtaisesti ja sosiaalityön kehittämisen työryhmän

olevan avoin kaikille sosiaalityöntekijöille ja heidän esihenkilöilleen. Selvityksessä todetaan vuosina 2020–2021 keskeisiä kehittämisteemoja olleen osaamisen kehittäminen, mentoroinnin kehittäminen, avustavan henkilöstön rooli, työhyvinvointi ja työturvallisuus.

Lastensuojelulain 33 §:ssä säädetään asioiden kirjaamisesta siten, että lastensuojelun työntekijöiden tulee merkitä lasta tai nuorta koskeviin asiakasasiakirjoihin lastensuojeluasian 26 §:n 1 momentissa tarkoitettua vireille tulosta lähtien kaikki lapsen tai nuoren tarvitsemien lastensuojelutoimenpiteiden järjestämiseen vaikuttavat tiedot sekä toimenpiteiden suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot. Sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuollon ammattihenkilöt sekä muu asiakastyöhön osallistuva henkilöstö ovat velvollisia kirjaamaan sosiaalihuollon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen, seurannan ja valvonnan kannalta tarpeelliset ja riittävät tiedot määrämuotoisina asiakirjoina ja tallettamaan ne 5 §:n mukaisesti. Mainitun lain 21 §:n 1 momentin mukaan asiakastietoja on voitava hyödyntää asiakasprosessissa sekä toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa, johtamisessa, valvonnassa, tilastoinnissa ja tutkimuksessa.

Aluehallintovirasto toteaa, että laadukkaan, suunnitelmallisen ja tuloksellisen asiakastyön edellytyksenä on asiakassuunnitelmien ja muiden tarpeellisten sekä riittävien asiakastietokirjausten tekeminen oikea-aikaisesti. Lasta koskevien asiakasasiakirjojen huolellinen laatiminen on ratkaisevan tärkeää hyvän hallinnon periaatteiden ja sosiaalihuollon asiakkaan oikeusturvan toteutumisen kannalta. Hallintolain asioiden viivytyksetöntä käsittelyä koskeva säännös ja hyvän hallinnon toteutuminen edellyttävät, että viranomaisen toimittaa asiakassuunnitelman oma-aloitteisesti asianosaisille ilman aiheetonta viivytystä. Asiakassuunnitelma on tärkeä asiakkaan neuvonnan, tiedonsaannin ja oikeusturvan kannalta muun muassa tarpeellisten tukitoimien toteutumisen ja vaikutusten arvioimiseksi. Suunnitelma on myös olennainen asiakirja selventäessään lapsen ja tämän huoltajan tilannetta. Laki velvoittaa kuntaa huolehtimaan riittävästä henkilöstöresursoinnista asiakaskirjausten hoitamiseksi asianmukaisesti ja ajantasaisesti.

Sosiaalipäivystys ja lapsiperheiden aikuisten sosiaalityö

Tampereen kaupungin selvityksen 29.10.2021 mukaan Tampereella on erillinen yksikkö, joka huolehtii lastensuojelun virka-aikaisesta päivystyksestä. Yksikkö ottaa virka-aikana vastaan tamperelaisia ja orivesiläisiä koskevat lastensuojeluilmoitukset sekä arvioi ja tarvittaessa hoitaa kiireelliset lastensuojeluasiat. Selvityksessä todetaan, että Tampereen sosiaali- ja kriisipäivystys hoitaa kiireelliset lastensuojelu-, sosiaalihuolto- ja päihdehuoltolain mukaiset tehtävät virka-ajan ulkopuolella ilta-, yö- ja viikonloppu-aikaan. Sosiaali- ja kriisipäivystys

vastaa kiireelliseen avuntarpeeseen arvioiden välittömän avuntarpeen ja järjestäen riittävän avun ja tuen siihen asti, kunnes pitempiaikainen tarpeeseen vastaava palvelu on saatavissa. Sosiaali- ja kriisipäivystyksessä työskentelee virka-aikana kaksi sosiaalityöntekijää alaikäisten nuorten rikosasioiden parissa. Sosiaali- ja kriisipäivystyksen lähisuhdeväkivaltatyön työpari tarjoaa keskusteluapua ja kriisityötä akuutissa lähisuhdeväkivaltatilanteessa perheenjäsenille.

Tampereen kaupungin selvityksessä 29.10.2021 kuvataan lapsiperheiden aikuisten sosiaalityön palvelujen organisoimista. Selvityksessä todetaan, että kaikki lapsiperheiden sosiaalityön tai lastensuojelun asiakaslasten vanhemmat eivät tarvitse aikuissosiaalityön asiakassuunnitelmaa tai ylipäätään aikuissosiaalityötä. Selvityksen mukaan lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun avohuollon asiakkuudessa olevien lasten vanhempien aikuissosiaalityöstä vastaa sama yksikkö kuin lapsen palvelusta ja tarvittaessa konsultoidaan aikuissosiaalityön yksikköä. Selvityksessä todetaan, että huostaanotetun lapsen vanhemmalle tehdään aina asiakassuunnitelma lapsiperheellisten aikuisten sosiaalityössä, mutta ajoittain myös lastensuojelun sosiaaliasemalla, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Selvityksessä todetaan, että mikäli perhe tai perheen lapset eivät ole lapsiperheiden sosiaalityön tai lastensuojelun avohuollon asiakkuudessa, mutta perheen aikuiset tarvitsevat sosiaalipalveluita, niin näiden asiakkaiden kohdalla lapsiperheiden aikuissosiaalityön yksikkö vastaa aikuissosiaalityön tarpeesta.

Eteläisen lapsiperheiden sosiaaliaseman lastensuojelun työntekijöiden 17.11.2021 tekemään omavalvontailmoitukseen antamassaan vastauksessaan 15.12.2021 palvelujohtaja on todennut aikuissosiaalityöhön liittyen muun muassa, että aikuissosiaalityö on tunnustettu omaksi erityisalakseen, joka vaatii oman erityisosaamisensa, jota lastensuojelun työntekijöillä ei lähtökohtaisesti ole, siihen ei ole riittävästi aikaa eikä se ole tarkoituksenmukaista lastensuojelun sosiaalityöntekijän ajankäyttöä. Vanhempien aikuissosiaalityön tarpeen vuoksi käynnistettiin selvitystyö vuoden 2020 lopulla, ja se valmistui kesällä 2021. Selvityksessä kartoitettiin aikuissosiaalityön tarve perhepalveluissa ja lastensuojelun avohuollossa sekä muodostettiin käsitys muutoksista, jotka tarvitaan riittävän palvelun tuottamiseksi. Selvityksessä kartoitettiin asiakasprosessi, toimijoiden välinen työnjako ja sosiaalityöntekijöiden osaamistarpeet. Tavoitteena oli sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien tehtävänkuvien täsmennys ja luoda työtä tukeva mentorointimalli. Tavoite oli löytää kestäviä ratkaisuja lapsiperheiden aikuissosiaalityön tarpeeseen. Syksyllä 2021 pormestarin talousarvioesityksessä on saatu tätä varten 100 000 euron määräraha, jonka avulla perustetaan vuonna 2022 kolme ohjaajan virkaa tekemään aikuissosiaalityötä lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaaliasemilla. Lisäksi syksystä 2021 sosiaaliasemien käytössä on ollut aikuissosiaalityöhön erikoistunut sosiaalityöntekijä, joka tekee

myös suoraa asiakastyötä. Tämä resurssi on vastauksen mukaan ainakin kevään 2022 ajan ja mentorin tarkoitus on myös perehdyttää rekrytoitavia ohjaajia sekä suunnitella ja arvioida aloitettua toimintaa ja sen tarkoituksenmukaisuutta.

Johtopäätös

Suomen perustuslain 19§:n mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaalipalvelut ja julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2004) 4 §:n mukaan asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja edelleen sosiaalihuoltolain (1301/2014) 48 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuollon henkilöstöön kuuluvan on toimittava siten, että asiakkaalle annettavat sosiaalipalvelut toteutetaan laadukkaasti. Aluehallintovirasto korostaa, että lainsäädännön velvoitteet ovat ehdottomia ja että palvelujen järjestäjällä on sosiaalihuoltolain 47 §:n perusteella velvollisuus valvoa itse (omavalvonta) palvelujen laatua, turvallisuutta ja asianmukaisuutta ja varmistaa, että kunta järjestää sosiaalihuoltolain tarkoittamat sosiaalipalvelut ja lastensuojelulain tarkoittamat lastensuojelun palvelut kunnassa esiintyvää tarvetta vastaavassa laajuudessa.

Sosiaalihuoltolain 57 §:n 1 momentin mukaan, jos sosiaalihuollon ohjauksen ja valvonnan yhteydessä todetaan, että kunta tai kuntayhtymä on tämän lain mukaista toimintaa järjestäessään tai toteuttaessaan menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, aluehallintovirasto voi antaa kunnalle tai kuntayhtymälle taikka virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle virkamiehelle huomautuksen vastaisen toiminnan varalle.

Länsi- ja Sisä- Suomen aluehallintoviraston käsityksen mukaan Tampereen kaupunki on antamiensa selvitysten ja kuulemisvastauksensa perusteella tehnyt toimenpiteitä lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun avohuollon kokonaistilanteen parantamiseksi ja palvelujen järjestämiseksi lainmukaisesti. Aluehallintovirasto katsoo, että Tampereen kaupungin toteuttamat toimenpiteet kuten sosiaalityöntekijöiden vakanssien määrien lisääminen sekä kirjaamiseen varattu aika ja kehittämistoimet lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun avohuollon järjestämiseksi ovat olleet oikeansuuntaisia ja tehtyjen toimenpiteiden myötä palvelujen kokonaistilanne on kehittynyt parempaan suuntaan. Aluehallintovirasto kuitenkin katsoo tarpeelliseksi antaa Tampereen kaupungille huomautuksen lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun avohuollon palvelujen järjestämiseksi lainsäädännön edellyttämällä tavalla, sillä palvelujen järjestämisessä on ollut pitkäaikaisia puutteita muun muassa sosiaalityöntekijöiden määrään, asiakasmääriin sekä ajantasaisiin asiakaskirjauksiin ja asiakassuunnitelmiin liittyen. Lapsiperheiden

sosiaalityön ja lastensuojelun avohuollon asiakasmäärät ovat edelleenkin verrattain suuria huomioiden lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun avohuollon tehtävien luonne ja lastensuojelulain työntekijäkohtainen asiakasmäärä. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan sekä lapsiperheiden sosiaalityön että lastensuojelun avohuollon asiakasmäärät ovat kohtuullisella tasolla sitten, kun vakanssit saadaan täytettyä. Aluehallintovirasto ohjaa Tampereen kaupunkia edelleen varmistamaan, että sosiaalityöntekijöiden rekrytointien onnistumiseksi tehdään riittävät toimenpiteet. Edelleen aluehallintovirasto ohjaa Tampereen kaupunkia varmistamaan, että lapsiperheiden sosiaalityössä ja lastensuojelun avohuollossa kyetään laatimaan asiakaskirjaukset ja asiakassuunnitelmat ilman aiheetonta viivytystä ja että asiakkaana olevia lapsia tavataan lain tarkoittamalla tavalla.

Aluehallintovirasto korostaa Tampereen kaupungin velvollisuutta huolehtia, että lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun avohuollon palvelut toteutuvat lainmukaisesti ja että asiakasturvallisuus ei vaarannu palveluissa. Kaupungin tulee varmistaa, että lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun avohuollon työntekijöillä on tosiasiallisesti mahdollisuus tehdä työtä lain edellyttämällä tavalla ja että asiakasmäärät ovat kohtuulliset ja lainmukaiset.

Sovellettavat säädökset

Sosiaalihuoltolaki (710/1982) 3 § 2 mom., 57 § 1 mom.
Suomen perustuslaki (731/1999) 19 §
Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) 4§
Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 14 §, 36 §, 47 §, 48 §, 49 a §
Lastensuojelulaki (417/2007) 11 §, 13 b §, 26 §, 29 §, 30 §, 33 §
Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) 3 §, 7 §
Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista (254/2015) 4 §, 5 §, 21 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen ei voi sosiaalihuoltolain (710/1982) 57 §:n perusteella hakea muutosta.

Tähän päätökseen ei oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:n 1 momentin perusteella voi hakea muutosta valittamalla

Lisätietoja

Ylitarkastaja Saija Kujansuu, etunimi.sukunimi@avi.fi

Ylitarkastaja

Päivi Ahvenus

Ylitarkastaja

Saija Kujansuu

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

JAKELU JA SUORITEMAKSU

Päätöksensaaja Tampereen kaupunki

Suoritemaksu Maksuton päätös

Tiedoksi Valvira

Tämä asiakirja LSSAVI/11915/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSSAVI/11915/2020 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Ahvenus Päivi 10.02.2022 15:17

Esittelijä Kujansuu Saija 10.02.2022 15:02